Työelämän laatu ja sosiaaliturva osasto/IK **4.10.2016**

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
TyV@eduskunta.fi

Asiantuntijakuuleminen 5.10.2016 klo 11.30

SAK:n lausunto HE 163/2016 laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta

Esityksessä ehdotetaan naispuolisen työntekijän perhevapaista aiheutuvien kustannusten tasaamiseksi 2500 euron kertakorvausta. Tuki ehdotetaan maksettavaksi työnantajille, jotka maksavat palkkaa vähintään yhdeltä kuukaudelta äitiysrahakauden aikana. Työ- tai virkasuhteen edellytetään kestäneen vähintään kolme kuukautta ennen äitiysrahakauden alkua perustuvan vähintään vuodeksi tehtyyn työsopimukseen. Lisäksi työajan edellytetään olevan vähintään 80 prosenttia alan kokoaikaisen työntekijän säännöllisestä työajasta. Kertakorvaus ehdotetaan rahoitettavaksi työnantajien maksamilla sairasvakuutusmaksulla.

SAK pitää esityksen tavoitetta tasa-arvon edistämisestä ja perhevapaista aiheutuvien kustannusten tasaamisesta hyvänä. Esitetty kertakorvaus ei kuitenkaan ole paras keino näihin tavoitteisiin.

Perhevapaauudistus olisi parempi keino tasa-arvoon

Tehokkain tapa edistää tasa-arvoa työmarkkinoilla ja tasata perhevapaista aiheutuvia kustannuksia olisi uudistaa perhevapaajärjestelmä niin, että vanhempainvapaat jakautuisivat tasaisemmin vanhempien välillä. SAK on esittänyt kustannusneutraalin perhevapaauudistuksen joka lisäisi tasa-arvoa ja perheiden yhdenvertaisuutta. Perhevapaauudistus myös joustavoittaisi työn ja perheen yhteensovittamista ja parantaisi työnteon kannustimia.

Olisi toivottavaa, että tällaisten yksittäisten laastariratkaisujen sijasta hallitus aloittaisi perhevapaajärjestelmän kokonaisuudistuksen kolmikantaisen valmistelun.

Hallituksen toteuttama perhepolitiikka ei ole ollut kaikilta osin johdonmukaista. Kertakorvauksella hallitus pyrkii tasaamaan perhevapaiden kustannuksia, mutta toisaalta rajaamalla vanhempainvapaiden ajalta karttuvan lakisääteisen vuosiloman määrää hallitus juuri vähensi kustannusten tasausta. Vanhempainvapaan aikana karttuvan vuosiloman rajaaminen vähensi Kelan maksamia vuosilomakustannuskorvauksia, jolloin työnantajan nettokustannukset kasvoivat aloilla joilla työ- tai virkaehtosopimuksella on sovittu vuosiloman karttumisesta koko vanhempainvapaan ajalta.

Työelämän laatu ja sosiaaliturva osasto/IK **4.10.2016**

Kertakorvauksen ongelmakohdat

Kertakorvaus on monella tapaa epätäydellinen ratkaisu. Erillisenä uutena etuutena se lisää entisestään sosiaaliturvan monimutkaisuutta. Tavoitteena pitäisi pikemmin olla tukijärjestelmän yksinkertaistaminen. Monimutkaisuuden välttämiseksi kertakorvaus on yritetty suunnitella mahdollisimman yksinkertaiseksi, mutta tämä yksinkertaisuus johtaa välillä tuen epätarkoituksenmukaiseen kohdentumiseen.

Esitetty kertakorvaus koskisi pelkästään naispuolisten työntekijöiden työnantajia. SAK pitää valitettavana, että perhevapaajärjestelmään luodaan uusia elementtejä jotka erottelevat miehiä ja naisia. Äitien työnantajille suunnattu kertakorvaus vahvistaa yhteiskunnallista oletusta äidistä lapsen ensisijaisena vanhempana ja perhevapaiden käyttäjänä. Perhevapaajärjestelmää pitäisi päinvastoin kehittää kohti sukupuolineutraalimpaa järjestelmää joka kohtelisi miehiä ja naisia tasa-arvoisina vanhempina.

Kertakorvauksen sukupuolittaminen on myös työnantajien yhdenvertaisuuden kannalta ongelmallista. On vaikea perustella minkä takia vain yhden kuukauden palkallisella äitiysvapaalla olleen äidin työnantaja saisi 2500 euron kertakorvauksen, mutta kuuden kuukauden palkallisella vanhempain- ja isyysvapaalla olleen isän työnantaja ei saisi mitään. Vaikka keskimäärin äitien vapaat ovat selvästi isien vapaita pidempiä, niin yksilötasolla hajontaa on paljon.

Myös kertakorvauksen työaikaedellytys on ongelmallinen, koska se kohtelee eri aloja ja työnantajia eriarvoisesti. Paljon osa-aikatyötä käyttävät alat kuten kauppa, majoitus- ja ravitsemisala jäävät suurelta osin kertakorvauksen ulkopuolelle. Myös useaa rinnakkaista työtä tekevien työntekijöiden työnantajat jäävät kertakorvauksen ulkopuolelle. Tätä ei voi pitää tarkoituksenmukaisena.

Lopuksi

Naispuolisten työntekijöiden äideille maksettava kertakorvaus on hyvistä tarkoitusperistään puutteellinen ratkaisu tasa-arvon edistämiseen. Perhevapaiden uudistaminen olisi paljon parempi ratkaisu. Työnantajien rahoittamana toteutettavaa kertakorvausta SAK ei kuitenkaan vastusta.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry